

ИЗТОКЪ

СЕДМИЧНИКЪ ЗА ОБЩЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ И КУЛТУРА

РЕДАКТИРА И ИЗДАВА ТЕОДОРЪ МИЛЕВЪ

АБОНАМЕНТЪ: За година 100 лв.; за 6 мес. 55 лв.
За чужбина 150 и 80 лв. За учащитѣ се 80 и 40 лв.

Единъ брой 3 лева

Редакция и Администрация, ул. Мар. Луиза 45 — София

СЪДЪРЖА:

Напредничавиятъ човѣкъ и патриотизма — Т. Милевъ; Картини отъ Бьоклинъ и биограф. бележка; Стихотворение; Българитѣ европейци ли сѣ — споредъ Поль Валери; Европа и Русия — Иля Британъ; Музикалната критика у насъ — Панка Пелишекъ; Съвременни бълг. лирици — Кирилъ Карабашевъ; Ехо безъ коментаръ; Разни: Юбилея на Толстой, Новиятъ разказъ на Шницлеръ, Премии въ сѣв. Русия, Новата итал. литература.

МОЖЕ ЛИ НАПРЕДНИЧАВИЯ ЧОВѢКЪ ДА БЪДЕ ПАТРИОТЪ?

Кой всѣ това заблуждение у хората, кой докара работитѣ до тамъ, че днесъ, единъ човѣкъ, който ратува за свобода и равенство между близки и далечни да се срамува отъ патриотическитѣ си чувства?

Кой внуши на старитѣ, че въ сърцето на консерватора нѣма мѣсто за друговѣреца, за иностранеца?

Какъ можахъ да се заблудятъ младитѣ, и въ борбата си за общечовѣшки идеали, за интернационално разбирателство да отричатъ любовта къмъ родината, да заявяватъ съ гордостъ, че напредничавия човѣкъ е преди всичко безотечественикъ?

Какъ стана, че отождествиха патриотизма съ застоя, съ назадничавостта, съ тжпоумието, съ мракобѣсието?

Това е голѣмо, страшно заблуждение.

Любовта къмъ отечеството е любовъ къмъ земята, която те е родила; къмъ планинитѣ, които си гледалъ още като дете; къмъ рѣката въ която си се къпалъ; къмъ полянитѣ по които си игралъ; къмъ града или селото съ кривитѣ си и пращни улици или красиви сгради, паметници и градини; къмъ околнитѣ ти, които иматъ еднакви обичаи и говорятъ единъ езикъ; къмъ свои, роднини и дѣди, които почиватъ въ сжщата земя; къмъ миналото пълно съ мъченици и герои.

Патриотизмътъ е съставна частъ на човѣшкия характеръ, сжщественъ елементъ въ човѣшката душа. Да си патриотъ ще бжде смѣшно и срамно, ако е срамно да обичашъ майка си и баща си, братята си и сестритѣ си, пѣснитѣ и приказкитѣ, танцитѣ и смѣха, слънцето и цвѣтята. Може благоденствието между човѣцитѣ да достигне баснословна висота, може следъ вѣкове да има само една държава на свѣта, но докато тупти последното човѣшко сърце, патриотизма, любовта къмъ мѣстото, гдето си видѣлъ свѣтлината и гдето си отрасълъ, нѣма да изчезне.

Где лежи тогава заблуждението на мнозина патриоти-шовинисти и на мнозина революционери-безотечственици?

Да се боришъ противъ потисничеството, противъ неправдата, противъ заблужденията, значи да искашъ да се измѣнятъ остарѣли или несправедливи закони, наредби, правила, обичаи, да се подобри формата на обществото и държавата, да се разпредѣлятъ равномѣрно, както богатата, тъй и трудътъ, да се даде свобода на всѣкого да се изкаже и да живѣе както нмира за добре — и това може да се постигне, и въ тази си борба ти ще бждешъ човѣкъ на новото време, напредничавъ човѣкъ.

Но ако въ този си стремежъ, ти се боришъ и противъ религия, моралъ, патриотизмъ — чисти извори въ човѣшкото сърце, ако отричашъ близкитѣ си, ако не ти се свида, за благоденство на далечни да хулишъ, клеветишъ и унищожавашъ своитѣ, ти не си другъ освенъ заблуденъ, жалъкъ и опасенъ човѣкъ.

И обратното, да защищавашъ всички етически, религиозни и естетически ценности въ човѣшката душа, да се боришъ за реда, спокойствието, напредъка, благоденствието на гражданитѣ, значи да действувашъ като уменъ и прозорливъ консерваторъ.

Но да използвашъ силата си, за да запазишъ отживѣли форми въ уредбата на държавата, езически обичаи и обряди въ църквата, потиснически наредби за отношенията на гражданитѣ; да се биешъ въ гърдитѣ като голѣмъ патриотъ, а родолюбието ти да се изчерпва въ запазване на привилегиитѣ и охолството на една група хора; да не позволявашъ никакъ промѣна въ социалния животъ и ако нѣкой се осмѣли да иска отстъпки отъ по-силнитѣ и се възбунтува, да го накажешъ жестоко, това значи, че не си далновиденъ консерваторъ, а потисникъ и мракобѣсникъ.

Въ човѣка живѣятъ открай време противоречия. Едно отъ тѣхъ е присѣтствието на консервативенъ духъ и напредничави елементи въ единъ и сжщи индивидъ; но това противоречие може да се съгласува на практика: стреми се да измѣнишъ нѣща, които сж плодъ на човѣшкия умъ, защото тѣ сж несъвършени и остарѣватъ, но не закачай вѣчни ценности, които не сж дѣло на човѣшка ржка, защото си безсиленъ тамъ, и само зло ще произлѣзе.

И тъй, единъ човѣкъ, може да притежава най-напредничавия духъ и пакъ да бжде голѣмъ, истински патриотъ.

Теод. Милевъ

Най-известния портретъ на художника. Той рисува, приготвя единъ цвѣтъ върху палитрата си и подава ухо на единъ монотоненъ, настойчивъ, и непобедимъ звукъ, който смъртта издава на скрипливата си цигулка; тя казва на артиста: живѣй пълненъ животъ, не изпуская минутитѣ, защото края на всичко живо и хубаво въ природата сѣмъ азъ; подъ ужаса на суетата и безвъзвратната загуба на живата красота, работи съ жаръ и вдъхновение, за да запазишъ на платното поне, това което никога нѣма да се върне.

Вила на брѣга на морето

Бьоклинъ

Българитъ европейци ли сж?

Въ една своя сказка върху *Кризата на духа*, държана презъ 1922 год. въ университета въ Цюрихъ (Швейцария), не отдавна избрания членъ на френската академия, Поль Валери, идва да говори за европейцитъ като носители на днешната култура и по този случай дава едно определение на европейца. Неговитъ разсъждения могат да ни послужатъ за освѣтление на въпроса: ние българитъ какви сме: балканци, европейци или ориенталци.

Трѣбва да разгледаме европейца въ връзка съ по-проститъ типове на човѣчеството. Той е единъ видъ чудовище. Паметта му е претрупана, много поддържана. Той притежава екстравагантни амбиции, безкрайна жажда за знание и богатство.

... И тъй, азъ ще смѣтамъ за европейски всички народи, които сж били изложени въ историята си, на следнитъ три влияния:

Първото е това на Римъ. Всѣкжде, гдето римската империя е властвувала или гдето силата ѝ се е чувствувала; даже всѣкжде, гдето отъ римската империя сж се страхували самоили сж се възхищавали отъ нея или сж ѝ завиждали; всѣкжде, гдето величието на нейнитъ учреждения и закони, или механизма и достойнството на нейното законодателство сж били признати, копирани или маймунски подражавани, — тамъ има нѣщо европейско. Римъ е вечниятъ образъ на установена и организирана сила.

После, иде християнството. Азъ даже нѣма да се опитамъ да изброя не-обикновенитъ промѣни, които религията на Христа е наложила на съвестта *За да я направя общечовѣшка*. Азъ нѣма да излагамъ какъ структурата на европейца се е повлияла дълбоко отъ тази въра, тъй и резултатитъ на християнството сж добре известни.

Азъ сж спомана само нѣколко характерни страни на неговото влияние.

Християнството донесе единъ *субективенъ* моралъ, а най-вече то наложи единство въ морала. Това ново единство съпада съ юридическото единство наложено отъ римското право; анализа, отъ двѣтѣ страни, се опитва да обобщи предписанията. Новата религия изисква отъ човѣка разглеждане на себе си. Може да се каже, че тя откри на западнитъ хора този вътрешенъ животъ, който индуситъ практикуватъ по своему отъ вѣкове вече, и който Александрийскитъ мистици тоже сж познали, почувствуваха и изследваха по свой начинъ.

Християнството предлага на разума най-тънкитъ, най-важнитъ и най-плодотворнитъ задачи. Било, че се касае за цената на преданията, за критиката на текстоветъ, за изворитъ и границитъ на познанието; било, че се касае за разликата между разума и вѣрата и противоречията имъ, за антагонизма между вѣрата и дѣлата, за свободата, робството или божие то благоволение, за свѣтската и духовната властъ и недоразуменията помежду имъ, за равенство между хората, за положението на жената, за какво ли не още? — Християнството възпитава, подбужда, подтиква къмъ дѣло и реакция милиони умове презъ редица вѣкове.

Но съ това ние още не сме пълни европейци. Липсватъ ни, не ония чудесни измѣнения на които дължимъ чувството за обществень редъ и култа къмъ заселището и свѣтската правда; не дълбочината на душитъ ни; не абсолютния идеализъмъ и наклоностъ къмъ вѣчна справедливостъ; липсва ни тънкото и силно влияние, на което дължимъ най-хубавото въ нашия разумъ: тънкостта и здравината на нашето знание, яснотата, чистотата и благородството на нашата литература и на нашето изкуство. Това влияние, тѣзи добродетели сж ни дошли отъ Гърция.

... Това, което дължимъ на Гърция, ни различава може би най-много отъ останалото човѣчество. Ние ѝ дължимъ дисциплината на разума, необикновения примѣръ на съвършенство въ всѣко отношение; ние ѝ дължимъ единъ начинъ на мислене, който свежда всичко къмъ човѣка, къмъ пълния човѣкъ; човѣкъ става за себе си *система на съотношения*, къмъ която всичко въ свѣта, накрай-трѣбва да може да се сведе. Човѣкътъ трѣбва да развие всичкитъ ча-

ADIEU

Отъ Ламартинъ

Adieu! думица, що върху устнитъ като сълза влажнѣе, въ която свършва радостта и любовта погива. О думица, която презъ раздѣлата като утѣха грѣе, която дума нѣвга само вѣчността затрива.

Adieu! . . . Тебе много често съмъ нащепнувалъ презъ днитъ — оставяйки онѣзъ, които съмъ обичалъ тъй далече, безъ да разбирамъ радостта, въвъ тебе що се крие и тжгитъ, кога човѣка казва: „О върни се пакъ!“, а Господъ — „Нивга вече. . .“

Но днесъ азъ чувствувамъ какъ моята уста тази дума шепне, която всичко крий, понеже е изпълнена отъ тебе, която пада въ бездната и въ която истината трепне: че въ близки дни и тебъ и менъ забвение навѣки ще погребѣ.

И все пакъ моето сърце при всѣкое дихание повтаря тази думица, прекъсвана отъ глѣхнещо смущение — и днесъ въвъ всички звукове, що въ себе си природата затваря като че ли, уви, едно велико сбогомъ стене. . .

Превелъ *Георги Караиановъ*

сти на своето сжщество и да ги поддържа по възможностъ въ най-ясна и видима хармония. Той трѣбва да развие тѣлото и разума си. Разумътъ ще избѣгне мечтитъ и прекаленоститъ на мѣглява и чисто имажинативна творба, чрезъ тънки и подробни критики и анализи на разсжжденията, чрезъ регулиране на формитъ.

Отъ тази дисциплина е излѣзла науката, нашата наука, т. е. най-характерното произведение, най-сигурната и лична слава на нашия разумъ. Имало е изкуства въ всички страни, но истинска наука има само въ Европа.

Въ областта на силата и въ областта на точното познание, Европа тежи, днесъ още, повече отъ останалата частъ на земното кълбо. Подъ Европа се разбира европейския духъ, чиято могща робжа е и Америка.

Арнолдъ Бюклинъ

Голѣмъ нѣмски художникъ

(1827—1901)

Роденъ въ Базель (Швейцария) най-скупния градъ, но родина на трима велики езичници: Яковъ Буркхардъ, Бюклинъ, Ницше, въ едно старо полу-работническо, полу-буржуазно семейство на тъкачи, между даровити братя, отличили се въ музиката, живописята и керамиката, той мразилъ свѣтскитъ художници и си останалъ цѣлия животъ „народенъ“. Саможивъ, болезнено чувствителенъ, той се оженива за една римлянка, която го измжчва петдесетъ години съ ревността си подъ форма на луда нежностъ и адско частие.

Неспокоествието, авантюризма, недоволството съставятъ основата въ характера на Бюклинъ и въ едно свое откровение той казва: „Какете ми моля ви, съ какво да ви направя художествени работи? При старитъ живота давалъ материалъ. Но ние сега живѣемъ тъй слабо! Домоветъ ѝ напр. колко го да не пукнемъ отъ студъ, напластявамъ се безъ въздухъ, безъ свѣтлина. . . А дрехитъ ни! Дрехи на предразсждѣти, на умраза къмъ изкуството, на фарисейщина! Нищо за чувствата. Чозѣшката форма, особно женската форма, се вижда случайно. . . Семейството? Ние не го притежаваме, то ни притежава. Женитъ? Въ сжщности, нѣма нито една интересна между тѣхъ. Отечество? ако изпдѣха днесъ всички беззтечесвеници, азъ бихъ застаналъ на чело и бихъ тръгналъ прѣвъ. Тогава какво? Отъ где да взема естетическа идея? Какво да направя, за да ми се прояснятъ очигъ, за да чувствувамъ, за да изразя радостъ? Тогава виното, само то е истински приятель, който ни прави хора, помага ни да живѣемъ, да творимъ въпреки всичко, който ни дава нѣколко мига на забвение, поезия и безчувственостъ“.

Бюклинъ е далъ на модерния германски гений, най-високія пластически изразъ. Неговата мощъ се състои въ умението да изрази въ общи чувства това, което неговитъ предшественици даваха въ метафизични и космогонически ребуси. Бюклинъ заема едно отъ най-високитъ мѣста между модернитъ поети на живописята.

Мнението на Максимъ Горкий за руския селянинъ

На отдавна излѣзе една брошура върху руския селянинъ отъ Максимъ Горкий, преводъ на Жеко Мариновъ.

Ние даваме нѣкои пасажии отъ нея, но тя би трѣбвало да се прочете цѣлата, защото въ изявленията на руския писателъ може да се огледа не само руския селянинъ, пкъ и не само селянитъ.

Бел. ред.

Въ своята сжщностъ, всѣки народъ е анархистическа стихия; народа иска по възможностъ по-малко да работи, а повече да яде, иска да притежава всички права, а да нѣма никакви задължения. Атмосферата на безправие, въ която е привикналъ отъ древни времена да живѣе народа, го убеждава въ закоността на безправие, въ зоологическата естественостъ на анархизма.

Инстинкта къмъ скитничество въ руския селянинъ, изглежда, че още не е изчезналъ; той гледа на земледѣлския трудъ като на Божие проклятие.

Руска пословица: „Отъ работа не бѣгай, но работа не върши“.

Историкъ на руската революция, характеризирайки селянина, е казалъ за него:

„Хиляди суевѣрия, никакви идеи“.

Заклучението на единъ чужденецъ, който внимателно е наблюдавалъ руския народъ.

„Въ тоя народъ нѣма историческа паметъ. Той не познава своето минало, като че ли даже не иска и да го знае“.

Въ що и къде сж коренитъ на човѣшката жестокостъ? Азъ много мислихъ надъ това, но нищо не разбрахъ и нищо не разбирамъ.

Въ Сибирь, селянитъ, следъ като сж изкопавали дупки въ земята, спускали сж съ главата надолу пленицитъ отъ червената армия, като сж оставили краката имъ незаровени до коленетъ надъ земята; следъ това, постепено сж изпълвали дупкитъ съ прѣсть, следейки по потреперванията на краката кой отъ измжчванитъ ще бжде най издържливъ.

Въ Томбовската губерния, на комуниститъ сж приковавали по дърветата лѣвия кракъ и лѣвата ржка на височина единъ метъръ отъ земята и сж наблюдавали какъ тия неправилно разпънати хора се мжчатъ.

Разрязвали корема на нѣкой пленникъ, изваждали сж тънкитъ черва, заковавали ги на нѣкоз дърво или телеграфанъ стѣлбъ, биели сж чвѣка за да го принудатъ да бѣга около дървото и сж гледали какъ червата му изкачатъ изъ раната.

Следъ като събличали пленникъ офицеръ до голо, откъсвали сж отъ раменетъ му парчета кожа въ форма на еполети, а на мѣстото на звездитъ сж забивали гвозденъ.

Азъ мисля че никжде така безжалостно и страшно не биятъ женитъ както въ руското село: и вѣроятно

нито въ една страна не сжществува? пословици — свѣти отъ тоя родъ: „бий жена си, наведи се и помириши диша ли; ако мърда, това показва, че иска още бой.“

„Жената бива два пкти мила: когато я вѣвеждатъ въ кжчи и когато я отнискатъ въ гроба“. „За жената и животното нѣма сждъ.“ „Колкото повече биешъ жената, толкова по-вкусна ще бжде чорбата“.

Азъ запитахъ активни участници въ гражданската война: не чувствуватъ ли нѣкакво стеснение, като се самоунищожаватъ?

— Гражданската война, това е нищо! Ние сме много, стопанствата ни сж лоши; да речемъ, че запалятъ селото, какво струва то? То ще изгори и отъ какво себе си когато му дойде времето. Изобщо, това е наша домашна работа, нѣщо подобно на маневра, като урокъ тъй да се каже. Но ето въ началото на войната азъ попаднахъ въ Прусия; Боже, каква милостъ изпитвахъ къмъ тия хорица тамъ. Следъ това, попаднахъ въ Кавказъ; тамъ срещнахъ турци и други чернооки хора. Съвършено беденъ народъ, добряци, усмихнати се, разбирате ли, неизвестно защо. Ти го биешъ, а той се усмихва!

Факта, че еврейскитъ погроми сж се разрешавали отъ самитъ властници, не се оправдава съ нищо. Позволявайки да биятъ и ограбватъ евреитъ, управниците не сж внушавали на стотичитъ погромаджии да отрезватъ гърдитъ на еврейскитъ или да забиватъ гвоздеи по черепитъ на евреитъ.

Но кжде е най-сетне оня добродушенъ и разсждливъ руски селянинъ, неуморимъ издирвачъ на правдата и справедливостта, за когото руската литература тъй убедително и тъй красиво е говорила на свѣта презъ XIX вѣкъ?

На младини азъ усърдно търсихъ подобенъ човѣкъ въ рускитъ села, но не го намѣрихъ. Тамъ азъ срещнахъ суровия реалистъ и хитрецъ, който умѣ прекрасно да се преструва на глупецъ, щомъ му отърва това.

Създадо се е убеждение, че рускиятъ селянинъ е дълбоко религиозенъ. Азъ никога не съмъ доловилъ това, макаръ да съмъ наблюдавалъ съ достатъчно внимание духовния животъ на масата.

Да, съ нѣщо друго, но не съ велико душе, се отличава руския селянинъ. Той не помни злото, което причинява самъ, но не помни и доброто, което му е сторено отъ другитъ.

Какво е поведението на руския, сравнително за сега още ситъ, селянинъ?

— „За Псковския неурожай, човѣкъ не плаче въ Рязанъ“.

Между разума и страститъ въ човѣка се води междуособна война. Човѣкъ би могълъ да има поне известно спокойствие, ако въ него имаше само разумъ безъ страсти или само страсти безъ разумъ. Но тъй като въ него има и едното и другото, то той не може да избегне борбата, не може да бжде въ миръ съ едното, когато воюва съ другото. Той винаги се бори самъ въ себе си. И тази борба е необходима, въ нея е живота. Паскаль.

Словото е изражение на мисълта и може да служи за съединение и за раздѣление на хората; затова нужно е предпазливо да се обръщаме съ него.

Толстой.

Всѣки човѣкъ може да бжде за насъ огледало, въ което да виждаме нашитъ пороци, недостатъци и всичко онова, което има въ насъ; но ние повече пкти постжпваме при това като кучето, което лае огледалото, като мисли, че то вижда тамъ не себе си, а друго куче. Шепенхауеръ.

Докато не видя, че се спазва най-главното правило на Христа — любовта къмъ враговетъ, дотогава не ще повѣрвамъ, че ония, които се наричатъ християни, сж наистина християни.

Лесингъ.

Съвременни български лирици

Най-младият

Тъй, докато сме пленени от всекидневното, докато се лутаме из лабиринта на живота, разсичани от ударите на съдбата, изпепелявани от обикновени радости и скърби, незабелязано се оформяват нови личности, неусетно се явяват нови хора на небосклон. Тъй пристъпват тихо и безшумно, огрени от изгръва на слънцето. Отначало зашепнатъ, после заприказват, най-сетне громко рвмахат криле. И отлитат.

Виждаме ли ги? Чуваме ли ги? И обрнати към тази странна птица: защо идваш на земята, поете? Кому си нужен ти, човъче? Все пакъ, въ безбрежната ширь на живота, въ шеметната симфония на битието, той идва и се намиса съ своята пѣсенъ, пратеникъ на Бога или който и да е тамъ задъ кулиситѣ на свѣта съ нѣкаква невнятна, но, види се, свѣтла мисия. И както слушаме гласовѣтъ на природата, както виждаме денемъ слънцето, нощемъ звездитѣ неволно, тъй, отначало, безсѣзнателно се вслушваме и въ пѣсенята на поета и, ако сме обрадвани, отваряме вратитѣ на нашата душа, разкриваме широко дверитѣ на нашето сърце: нѣка звъннатъ таинственитѣ звуци тамъ, нека прогърматъ божественитѣ слова и най-сетне, нека събудятъ нашата любовъ, човѣчностъ и съвѣсть. Защото тежко е да бждеш вѣчно самъ; безсмислено да бждеш цѣлъ земя; смъртоносно — да бждеш безъ чувства, небеса и духъ.

По-първично отъ разума въ човѣка е чувството. Но, отъ друга страна, не подлажи на съмнѣние, че живота на човѣка, такъвъ, какъвто се открива предъ насъ, е вървѣлъ и върви — по-нататкъ нѣ бихме могли да кажемъ — по пѣтя на постепенното рационализиране. Ясно като бѣлъ денъ е, обаче, че разумътъ често ни довежда до абсурди или, най-малкото, спира, не може да работи по-нататкъ, удря въ стени и отстъпва. Въ този моментъ се намиса чувството. За нѣго нѣма граници, неговия обсъгъ е безпредѣленъ, неговата дейностъ безконечна. Неясно, тъмно, загадочно, но все пакъ безвременната интуиция — тази върховна точка въ дейността на човѣшката душа — е, която, въ моментъ на вглѣбяване, ни приобщава съ всевѣчния духъ на свѣта. И, за да свържемъ мисълта си, тя е безценния даръ на поета. Най-могъщата сила, съ помощта на която той ни открива приказнитѣ, невидими и мистични селения на битието. Не подлежи на съмнение: тази дарба у лирическия поетъ е неизучаема, неприсвоена, тя е вродена, първична: божествена искра. Но сжщо такъ вѣрно е, че съ течение на времето, при развитието на поета, тя постепенно се откъсва отъ мрежитѣ на словата и по този пѣтъ може да стигне най-съвършенната си точка въ нѣкаво мистично млчание. Защото не-изразимото си е неизразимо. Отъ тукъ следва, че за нашето човѣшко изкуство истински лирикъ ще бжде този, който съ най-проститѣ средства, съ ограниченята на голѣмъ майсторъ на словото, ни вдѣхне безременното свѣтовно чувство. Многословието е излишно при великия поетъ.

Казаното до тукъ не претендира за нѣкаква абсолютна вѣрност, но е погледнато и прието презъ призмата на личното чувство у пишущия. То е субективна му мирогледъ по отношение на лирическата поезия. И безъ друго е едностранчивъ.

Тукъ, обаче, се натъкваме на единъ другъ въпросъ, който по всичко изглежда, че не е второстепененъ и се явява съ решителна наложителност, претендирайки за разрешени. Мостътъ, по който се движи чувството на поета, за да мине въ душата на читателя, не сж ли словата и ритѣма на речѣта му? И, следователно, многото думи не ще ли възбудятъ и много чувства и настроения у него? Безъ друго, вѣрно е, че възприятието може да стане само по този пѣтъ, но съгласявайки се съ това, ние полагаме две условия: първо, владѣние на средствата и, второ, първичностъ на образитѣ и идеитѣ, което влече следъ себе си и грандиозната първичностъ на чувствата. По този начинъ истинския поетъ не ще изпадне въ празно много-

словие, въ безконечна повтаряемостъ, въ отекчителна монотонностъ, а съ живото чувство на духа ще преломи шаблона, бездушната дума и маниера и ще ни възведе къмъ онѣзи примитивни селения на битието, където всичко е първично: идея, форма и стилъ. Той ще ни откъсне отъ действителността и ще ни възведе къмъ живота. Ще наруши безмисления съкъ на всекидневнието. Той ще ни поведе обратно къмъ нашата прародина.

Тамъ, всредъ непосредствения пликъ на мистични събития, ние ще почувствуваме и видимъ живитѣ образи на скръбта и радостта, на тревогата и спокойствието, на мжката и щастие-то, на вѣрата и безмислието, любовта и умразата, надеждата и отчаянието, живота и смъртта, Бога и дявола нераздѣлени, а сплетени въ едно, съ онази загадъчна усмивка, която е била въ началото на свѣта.

Голѣмитѣ личности на българската лирика Ботевъ, Славейковъ, Яворовъ и Дебеляновъ минаха жизнения си пѣтъ, безлзани отъ съдбата, съ знаци, които горѣха върху сърцата имъ. Орисани да бждатъ велики синове на нашето отечество, тѣ живѣха, като изгаряха. Защото странна е мълвата на всекидневието; безмислостънъ шепота на действителността. Но въ момента, когато звездитѣ имъ изгаснаха отъ едната страна на живота, тѣ сжщевременно блеснаха съ още по-ослѣпителна свѣлина отъ другата страна: на небосклон на нашата литература. Защото свѣтлината съ свѣти въ мрака навѣки. И питаемъ се тогава: вѣрно ли е, че нещастие-то създава поета? Че коренитѣ на възлия духъ сж въ трагичното? Вѣрно ли е, най-сетне, че гения живѣе отъ това, отъ което другитѣ умиратъ? Между това, на стѣмения небосклонъ из българската литература, тукъ и тамъ, всредъ буреносноснитѣ облаци, проблѣсватъ нови звездици. Ние ще спомнемъ за сега само три чийто лъчи ни се виждатъ по-арки и постоянни: *Димитър Пантелеевъ*, *Йорданъ Бахановъ* и *Стубелъ* и *Георги Караивановъ*. Тѣ пристъпватъ тихо напредъ. Пѣснитѣ имъ още не се чуватъ надалеко — посрѣдъ тънежа на живота. Но, както е казано въ евангелието: този, който има уши ще чуе и този, който има очи ще види. Съ огнѣтъ на вдѣхновението си, тѣ ще стоплятъ мнозина, съ голѣмата мжка на живота си ще разтърсятъ много души, най-сетне съ шеметното чувство за великата Господня тайна, тѣ ще разбиятъ много каменни сърдца. Ще ли? Ще ли свърнемъ погледъ къмъ тѣхъ? Азъ казвамъ: Внимание, mesdames et messieurs, нови хора на хоризонта!

Трудно, много трудно е да ловишъ чрезъ абстракции непосредственитѣ си чувства. Или съ други думи — тѣзи думи! — голото чувство да превръщашъ въ гола мисълъ. Както у всички хора, така чувствата и мислитѣ на критика сж субективни. Безъ съмнение тѣзи мои белажки сж такива. *Димитър Пантелеевъ* е авторъ на стихотворията сбирка „Стрелецъ“, 1924 год. Той е отъ онѣзи поети, които иматъ непосредственото чувство за великитѣ тайни на битието. Съ своята изискана простота и примитивна непосредственностъ, разкривайки дверитѣ на нашата прародина, той ни показва хилладитѣ приказки и чудеса, които дремятъ тамъ непробудния си сънъ. Докоснати отъ неговото слово, обаче, тѣ се пробуждатъ. П. е една голѣма надежда.

Стубелъ е авторъ на „Сждба“, стихове, 1925 год. Въ кржговетѣ на Стубеловата поезия, чозѣкъ пропада и се издига: пропада въ подземията на свѣта, тамъ, гдето се изготвятъ страшнитѣ сждбини на хората и се издига къмъ свѣтлитѣ селения на небсатата: въ мигъ и безъ обратъ той се намира предъ вѣчното начало. Отчаянъ и веселъ, скръбенъ и радостенъ, въ тревога и спокоенъ едновременно, човѣкъ се заслушва въ безименната пѣсенъ на сждбата. Где сж твоитѣ корени, сждба?..

Георги Караивановъ издаде нова сбирка стихове: „Анатема“, 1915 год. Пѣснитѣ на Караивановъ се отличаватъ съ топлота, задушностъ и преди всичко съ човѣчностъ. Ние чувствуваме сърцето на поета да се облива въ кърви предъ жестокоститѣ на хората,

средъ безмислостната сечъ на живота. Това страшно чудовище, което ломи, разбива :: унищожава връзкитѣ между човѣка и човѣка ще ли отстжи предъ съкрзненитѣ слова на сърцето. Кръстътъ на безлзани е тежкъ презъ пустилата на живота. Скрѣбъ, мжка и тревога вилѣятъ навредъ. Кой чува гласа на пророка? Где е човѣка? съкашъ Изрихонски трѣби трѣбятъ по свѣта...

Между това, на стѣмения хоризонтъ на българската литература, тукъ и тамъ, всредъ буреносни облаци, проблѣсватъ нови звезди. Ще ли свърнемъ погледъ къмъ тѣхъ? *Кириль Карабашевъ*

Русия и Европа

Тѣзи историци, които най-сетне сж скъсали съ плиткото подценяване на религията, философията и изкуството като ржководители на тѣхната наука, много вѣрно сж разбрали, че точно тукъ именно трѣбва да се търсятъ изворитѣ за схващане на човѣшкото развитие. Защото историята е и остава най-сетне единъ пѣтъ за винаги, ако въобщо думата наука се взима сериозно, една наука за духа и, при това, най-важната отъ всички духовни науки. По този пѣтъ именно, много по-рано отъ учениитѣ, е вървѣлъ и върви самия животъ, който желае да види своитѣ идеали въ едно живо и затова истинско огледало, а не въ каледоскопичната смѣлица на статистични таблици, които представляватъ само спомагателенъ материалъ за учна при неговата тежка работа.

Съ това предварително трѣбва да се установи, че най-важния ключъ за разбиране на руската душа не трѣбва да се търси въ много томнитѣ енциклопедии, където сж събрани и за най-отдалеченитѣ жгли на страната сухи статистики и числа, нито даже въ голѣмитѣ съчинения на рускитѣ историци — отъ Карамзинъ до Ключевски, Платоновъ и Кизеветеръ, а той трѣбва да се търси въ литературата на Русия, нейната музика, философия и изкуство. И това не се отнася само до чужденеца, а сжщо така и за русина, комуто тѣпърва по този пѣтъ историята ще разкрие тайната на неговото собствено развитие.

По този пѣтъ и върви — може би съвсемъ несѣзнателно, въпрѣки че той е доста труденъ — опознаването на Русия отъ чужденцитѣ въ действителностъ. Тѣй напримѣръ интересътъ, който днесъ цѣлия образованъ свѣтъ проявява къмъ Достоевски, въ Германия се е обрналъ въ култъ и е причина за създаването на доста фини критически работи върху великия писателъ, въ това отношение се оказа безпорно много по-плодотворенъ, отколкото развитието на нейното законодателство отъ Рюрикъ до Ленинъ сж били въ състояние откоже и сега да дадатъ.

И когато нѣкога онзи Достоевски и неговитѣ образи (ние искаме да напомнимъ героя въ „Тъмнитѣ на голѣмия градъ“, стареца Зосима, великото пророчество въ „дневника на писателя“) бждатъ напълно разбрани отъ неруското човѣчество; когато творчеството на Пушкинъ, Лермонтовъ, Тютчевъ почне да събужда свята акорди и въ душата на чужденеца; когато отъ една страна Гончаровъ, Лесковъ, Чеховъ, да не забравяме Толстой, отъ друга-музиката на Глинка, Даргомишки, Бородинъ, Мусоргски, Чайковски, Римски-Корсаковъ и най-сетне тази на Скрѣбинъ стане достояние и духовно пригегане на човѣчеството вънъ отъ руската граница; когато универсалното значение на класицитѣ на руската философия: Сковородъ, Чаадаевъ, на гениалния Н. Федоровъ, Вл. Соловьевъ и Е. Флоренски — най-напредъ се схване и установи; когато другитѣ страни почнатъ да дочуватъ сжщитѣ тонове въ дѣлото на водителитѣ ни съвременни руски духовенъ животъ: князетѣ Трубецкой, Булгаковъ, Бердяевъ, Розановъ (руския „Ницшъ“, въпрѣки че Розановъ е много по-диференциранъ, по-дълбокъ и за това по-трагиченъ отъ твореца на Заратустра) сетне Карсавинъ, Новгородцевъ и Франкъ, каквито тонове по-слабо се забелязватъ сжщо и при Хусерлъ, Шелеръ, Рикертъ и Шпенглеръ, да, даже при Дилтай и Симелъ; когато казваме, всичко това стане, тогава и само тогава ще бжде срутена прословутата китайска стена, която осамотява Русия отъ останалия свѣтъ.

Музикалната критика у насъ

Тѣжно впечатление прави лекотата и небрежността на критиката, съ която се отнасятъ почти всички хора у насъ, било къмъ изпълнението на концерти, опери и балетни спектакли, било къмъ нови произведения на писатели, художници и пр.

Мнозина съ достоинство подчертаватъ компетентността си по едикойси въпросъ и съ свойствената имъ самнителностъ и надутостъ се налагатъ на по-скромния съседъ.

Излезешъ на улицата на току-що даденъ концертъ. Наоколо ти откъследи отъ оживено фразьорство, възклицания, хули, безкрайни съжаления: Пффф!... „нищо неструва“, „на вѣтъра паритѣ“, „свири ужасно“, „безобразно“, „нѣма чувство“, „замазва“ и т. н., и т. н.

Въ кулоаритѣ на оперния театъръ се чуватъ още по-чувствителни ругатни: уфф!... „блѣе като яре“, „нѣма фигура“, „горния регистъръ слабъ“, „ансамбъла куца“, „хора избръзва“, „оркестъра не е добъръ“, „диригента лошъ“, и т. н., и т. н. . .

Тежко и невъзмутимо взима професионалния критикъ перото, излива на хартия личния си вкусъ, своитѣ понятия по отношение изкуството, изказва приятелското си благоволение спрѣмо артиста. Като, ясно или неясно, изпрокува бждещето му или му нанася плесница по лични съображения. . .

Народа мълква. . . а новото мнение овладѣва мало и голѣмо. Дарбата на артиста категорично се обрисова въ новата си форма.

И отъ сега две мнения нѣма! Но. . . пардонъ. . . като че ли има още една критика отъ другъ нѣкой компетентъ!.. Какво, какво? . . . Тѣмко обратното ли казва? Ами нали въ вестникъ X критика А се изказа въ другъ смисълъ? А-а . . . значи сме на друго мнение! Защо бе джанамъ?

Формата се разтапя и разлива въ други посоки; А, В, С, Д, все критици, възвеличаватъ или унижаватъ артиститѣ споредъ суващанията си или споредъ отношениата си къмъ тѣхъ. Зеръ, тѣ сж съ голѣма култура и перото имъ дражи ли дражи.

Какъ весело ми става!

Мили ученички и ученици по музика дигатъ рамене: „Такава лесна соната да ти изнесе, у-у-у!“ „Тоя етюдъ и азъ ти го изсвървамъ“, „ученичката еди коя си свири по-хубаво отъ професора си“, „о-о-о, и азъ свирия вече концерта“, и т. н., и т. н.

Движатъ се устата на малкитѣ критици, ала въ мозѣка имъ празно. . . И въ тѣхъ нѣма съзнанието за трудността и отговорността на артиста, който излиза на сцената. Впрочемъ, малки или голѣми критици — все въ единъ духъ сж възпитани! Никаква толерантностъ и възпитание, нито доброжелателностъ или взаимна обичъ; все клюки, недоброевестно отнасяне съ труда на други, надсмивания или скрита завистъ. У всѣкого безъ разлика.

Па недай Боже да си навлечешъ умразата на нѣкой критици — и гений да си немощешъ се отърва отъ отровнитѣ му стрели! — Но. . . ако, съ Божа воля, се обезсилятъ способноститѣ ти, поради една или друга причина — тогава вече ти е дарено покойствието за вѣчни времена.

И всевъзможенъ родъ критици се разхождатъ по езицитѣ на хората и прѣскаятъ невежество.

Една справедлива критика само, е въ състояние да издигне артиста. Тя му позволява да си спомни грѣшитѣ, които е вмѣкналъ при изпълнението на известно произведение и да прѣтъкува наново духътъ и характера на критикованото творение.

Искрената, здравомисляща и деликатна критика възбужда чувство на благодарностъ въ душата на изпълнителя и го подтиква къмъ полезна работа; той се чувства справедливо осъденъ и бърза да изглади недостатѣка си.

Ние имаме хора съ богата ерудия и вѣрненъ усетъ за тъкуване изкуството. Колко лесно биха могли да задушатъ личнитѣ враждебни чувства, когато пишатъ критика! . . .

Панко Пелешекъ

Когато казватъ: трѣбва да постъпвашъ тъй, както постъпватъ и другитѣ, това почти винаги значи да постъпвашъ лошо. Ла Брюеръ

ЕХО

БЕЗЪ КОМЕНТАРЪ

По случай смъртта на скопския митр. Теодосий, известен като преводач на Виргилия, Милтона, Епиктета, Ан. Кам. пише (Свободна Реч, бр. 577) „Класическите автори, победители на времето и забравата, сж най-здравата основа за истинска култура и тяхното изучаване е най-сигурно средство за въздигане на духа. За съжаление у нас сж твърде малко лицата, които сж посветили сила и време, за да направят достъпни на нашия читател великите творения на класицизма“. Въ бележките „двама млади поети“ неизвестния автор пише: (Свѣтъ, бр. 5) „Димитър Чаконъ знае тжгитѣ, страховетѣ, преданията, скърбитѣ на селянина и добре ги изразява. Той успѣва да направи мили нѣща по-мили, силни нѣща по-силни, и жални нѣща по-сладко тжжни. — Иванъ Таманджиевъ има музика и сила въ нѣкои отъ своитѣ стихове. Дано земята и хората завързани за нея тѣй силно да го зовятъ, щото той да пѣе за тѣхъ пѣсни съ крила, замахъ, пленителна сила и властна повеля“. Дим. Шишмановъ, разглеждайки положението на критика у насъ, казва: (Слово, бр. 1099) „Онѣзи, които той е разкритикувалъ се сърдятъ, но поне рѣдко се обясняватъ съ него (освенъ ако сметнатъ, че трѣбва съ бой да възстануватъ своето артистическо достойнство) — а онѣзи, които е похвалилъ, идатъ да му искатъ смѣтка“. Въ статията на П. Р. Шингерова, и полето на възпитанието иска общи усилия (Миръ, бр. 7681) четемъ: „Когато се търсятъ отговорнитѣ фактори за поковарата на нравитѣ, сочи се все училището. Това е една неправда. Само учителитѣ не сж солта. Не е ли цѣлата интелигенция пжтеводителка на племето? . . . Гдето нѣма нравственъ характеръ, тамъ нѣма култура“.

Неизвестенъ авторъ въ бележката си за днешнитѣ български списания (Дем. Сговоръ, 688) установява: „Печататъ се стихове, разкази, критики, хвалатъ се автори, отричатъ се и всичко това безъ намѣсата на нѣкоя опитна ржка, безъ да бжде центъръ нѣкоя по-способна, по-културна личностъ“.

Георги Стефановъ разглежда „Двадесета нощъ“: (Напредъ, бр. 9). „Идете вижте пиесата съ отворени сърца и души, безъ предубеждения и надуги мждрувания, и ще разберете колко този нестихващъ и непринуденъ смѣхъ е и смисленъ, и мждъръ, и здравъ. Ако той не може да лѣкува неизлѣчимо болнитѣ, то не е ли достатъчно и това, че укрепява силитѣ на здравитѣ? Ще разберете, че театърътъ ни става пакъ театъръ — т. е. мѣсто за духовни празненства и радостъ, а не само катедра за суха разсждачностъ, дълбокомислие и криминалистика“.

За юбилея на проф. Н. Михайловъ въ Берлинъ Н. Кр. казва: (Зора, бр. 1982). „Това празненство ще остане едно незапомнено събитие, каквото досега никой българинъ, никакъвъ български дипломатъ или артистъ, не е преживѣвалъ въ една европейска стѣлица“.

По въпроса за литературнитѣ премии (Наковалия, бр. 9): „По тая случай не е эле да напомнимъ, че напоследъкъ се помина на 93 г. французинътъ Стефанъ Лиенаръ, съвсемъ непознатъ като поетъ, въпреки известността си като „поетъ“ премиранъ ни малко, ни много, цѣли 28 пжти, отъ които 3 пжти отъ самата Французска Академия, къмъ която презъ цѣлия си животъ се е стремѣлъ, уви, напразно, въпреки премиитѣ за неспособнитѣ си стихове“.

Димитъръ Шишмановъ говори за реализма и експресионизма у насъ (Слово, бр. 1101) „Копиенъ по новото, желанието да се намѣрятъ нови пжтища, не се раждатъ отъ нищо. Тѣ сж последица на новъ строй на живота или на душитѣ, който отваря изведнажъ очитѣ на художника за хиляди по-рано непознати явления и загадки, очакващи разрешение. А този новъ строй нидога не се явява, преди да е изживѣнъ стария“. Ангелъ Каралийчевъ въ бележката си, заржчл за откровение (Слово бр. 1093) разказва: „Нали занаята на писателя се състои въ това. Но освенъ този, той има още два занаята: да си изкара хлѣба въ нѣкоя прашна канце-

лария и второ, да води борби съ своитѣ колеги. Кое по-напредъ?“

Въ статията, Театра въ провинцията (Змеюва сватба въ Кюстендилъ), (Комедия, бр. 68) Ст. Г. бележи: „Никога нѣма да забравя тая голѣмъ напливъ на зрители, жадни за театъръ, които поради липса на мѣсто бѣха принудени да седятъ извънъ зрительната зала и искрено да скърбятъ, че сж лишени отъ удоволствието да присѣтствуватъ на спектакла. Но тѣ се чувствуваха щастливи, че могатъ и отъ вънъ да се радватъ на това културно тържество и да живѣятъ съ мисълта, че това тѣхно дѣло е една голѣма гордостъ за града и страната“.

Като разглежда „Сжобата на Яворова“ (Българска Мисль, кн. III) М. Арнаудовъ пише: „Не трѣбва да се изпуска изъ предъ видъ всичката възбуденостъ и тия неравни настроения, въ които живѣе единъ истински поетъ, заетъ съ своитѣ видения, погълнатъ въ мъчителна вътрешна работа, както и тревожната душа на жената, която знае що е раздѣла и омраза по горчивъ житейски опитъ, за да ни бждатъ отъ напредъ въротни редицата недоразумения“.

Въ статията „Неприемливостъ на киното“ (Нашето кино, бр. 53) П. М. Карасимеоновъ пита: „Не постига ли екрана желаниа резултатъ: да пробуди душата на зрителя за висши преживѣвания. Нима това неприятелитѣ на киното не сж констатирани отъ малкото още — това признаваме — хубави произведения на киноизкуството? Ако, споредъ тѣхъ, това искусство не е още истинско, не значи, че то не може да бжде таква“.

Въ бележката „За възпитанието“ една учителка (в. Новини, бр. 8) казва: „Нѣма нужда отъ много фарисейски кръсци за възпитанието на младежта тогѣва, когато, тѣзи, които стоятъ начело, вършатъ нѣща, които направиха училището институтъ за изкълчване на тази младежъ“.

Т. С. Томовъ на уводно мѣсто говори за младостта (Младежки вѣстникъ, г. XVI бр. 1) „Радвайте се на младостта и не забравяйте да нагрупате съкровища за по-зрѣла възраст; направете отъ вашия умъ, сърце, свѣстъ, отъ вашия вътрешенъ миръ въобще — нива, която ще разорете съ търпение и любовъ и въ която ще посѣете семената на всичко най-хубаво, което можете да пожелаете“.

РАЗНИ

Поканваме авторитѣ на излизаци книги да ни пращатъ по единъ екземпляръ, за рецензия.

Администрацията на в. Изтокъ моли абонатитѣ да съобщаватъ абонаментния си номеръ при каквито и да било пратки и справки.

Евгения Димитрова е сложила подъ печатъ новъ сборникъ съ разкази, който ще излѣзе наскоро.

Възпоменателно утро за П. Ю. Тодоровъ. Въ недѣля 7 т. г. сутринта въ аудитория 45 се състоя възпоменателно утро по случай 13-годишнината отъ смъртта на П. Ю. Тодоровъ. Аудиторията бѣ пълна съ слушатели. Най-напредъ взе думата г. проф. Михайлъ Айнаудовъ, председ. на съюза на бѣлг. писатели и дир. на Н. Театъръ. Съ голѣма вѣщина и дълбокъ анализъ той успѣ да разгледа въестрано творчеството на голѣмия бѣлг. белетристъ и да посочи значението на неговото дѣло за родната литература.

Следъ това Тачо Танзвъ, артистъ отъ Нар. Театъръ чете съ чувстао една идилия на П. Ю. Тодоровъ,

Никола Атанасовъ разгледа условията и посочи негодитѣ и мжчотитѣ при които е работилъ Петко Ю. Тодоровъ.

Най-сетне писателътъ Иванъ Кириловъ проче свои спомени, които намѣста бѣха твърде интересни и хвърляха особена свѣтлина върху духовния образъ на покойния великъ българинъ.

България и Франция. Френското списание „Свѣтовенъ прегледъ“ е напечатало въ една отъ последнитѣ си книжки статия върху съвр. бѣлг. литература отъ г. М. Н. Оливъ.

Борба за Азия. Първиятъ томъ на тозъ крупно съчинение отъ Хансъ Родъ разглежда борбата за ориента и ислама, а втория томъ борбата

за източна Азия и Тихия океанъ. Забърканитѣ и сложни проблеми на политическия животъ въ близкия и далеченъ изтокъ добиватъ характерно освѣтление отъ автора, който самъ е пропжтувалъ голѣмата частъ на Азия и е ималъ случая на самото мѣсто да наблюдава положението.

Ернстъ Лисауеръ е засега единъ отъ голѣмитѣ лирици на съвр. Германия. Цѣлото му дѣло се изчерпва въ нѣколко стихогвор. сборника, между които най-известни сж: „Горящиятъ день“, „Вжтрешниятъ пжтъ“, „Нивата“, „Пламъци и вѣтрове“, „1813“. За неговото искусство критиката казва, че то е здраво, безъ да е повърхностно, и дълбоко, безъ да е тъмлю; искусство, което съчетава плодотворна особеностъ съ непосредствено възприятие и най-богато съдържание съ безупречна форма, което е въ висша степенъ модерно безъ да се нагажда по разни модни течения, защото слуша само гласа на вътрешния гений.

Новъ разказъ отъ Артуръ Шницлеръ. Изглежда, че новитѣ работи на бележития виенски писателъ лежатъ подъ знака на Фройдовата теория. Така напр. новелата „Елиза“, излѣзла преди година, представяше разрезъ на една ж е н с к а душа, въ чито подсъзнателенъ животъ се извършва всичко, което по-сетне, проицирано въ действителността е отъ решително значение за нея. Въ най-новия разказъ на Шницлера „Жената на сждията“, сюжета на който е взетъ изъ XVIII в., той се движи въ сждитѣ води. Но освенъ това, тукъ ние намираме, съкашо като недѣлимое, интересно допълнение, о т н о ш е н и я т а на А. Шницлеръ къмъ революцията. Все пакъ, следъ известни подхлѣзвания тукъ и тамъ, (които не сж невъзможни и за него даже) той има достатъчно художническа сила въ себе, за да не пристѣпи къмъ нея като сждия, а само като изследователъ и човѣкъ.

Герхартъ Хауптманъ въ Америка. Неговата драма „Самотни хора“ се давала съ голѣмъ успѣхъ въ Ню-Йорския театъръ International Play House. Предстояще било представянето на „Бѣлия спасителъ“ драма отъ Хауптманъ, въ Лондонъ.

Новъ паметникъ на Сервантеса. Издигнатъ билъ напоследъкъ новъ паметникъ на гениалния испанецъ въ градецъ Ель Тобозо, фиктивната родина на „Дулинея“.

Франция и Германия. Културнитѣ връзки между двѣтъ страни все повече се затвърдяватъ. Напоследъкъ сж преведени на френски творби отъ Хелдерлинъ, Райнеръ Мария Рилке, Францъ Верфелъ, Фрицъ фонъ Унру, Келерманъ, Хайнрихъ Манъ, графъ Кайзерлинкъ, Стефанъ Цвайгъ, Артуръ Шницлеръ, Томакъ Манъ, Сигмундъ Фройдъ. Влиянието на последния, сждейки по всички признаци досега, особено въ литературата, е грамадно.

Юбилея на Толстой. На 28 авг. 1928 г. щъ се навършатъ 100 год. отъ рождението на Левъ Н. Толстой, и съветското правителство е провъзгласило този юбилей за народенъ празникъ. Въ връзка съ това, предстоящи сж нѣкой разширения на Толстоеви музей и други д-ва, които носятъ неговото имъ. Руското държавно издателство въ Москва е предприело издаването на пълно събрание на съчиненията Толстоеви, които щъ излѣзатъ въ 91 тома. Тѣ ще бждатъ раздѣлени на два главни дѣла: съчинения до 1880 г. и втори периодъ: съчинения отъ 1880—1910 г. Комисия отъ видни толстоисти и учени изготвятъ материала за тая грандиозно издание. Щѣли да бждатъ напечатани и неиздадени творения на възлия писателъ: една завършена петоактна комедия отъ 60-тѣхъ год. „Заразната фамилия“, незавършенитѣ разкази „Христовъ нощъ“, „Приказката за Варника“, и варианти на романиитѣ „Анна Карзнина“ и „Война и Миръ“, както и писма на Толстой отъ тая епоха. Въ втората частъ щѣли да бждатъ отпечатани неиздадени страници изъ дневника му, писмата до Чертковъ и др.

Ола Хансонъ е умрѣлъ напредни много въ околнитѣ на Цариградъ. Шведскиятъ писателъ е познатъ и въ България чрезъ книгата си: „Sensitiva amorosa“.

Паметникъ на Якобсенъ. Въ Тищедъ — Ютландия, родния градъ на

бележития датски белетристъ е откритъ паметникъ, поставенъ въ честь на поета, рано загиналъ отъ вжтрешенъ огънъ.

Литературни премии въ съветска Русия. По случай 10 годишнината отъ руската революция въ 1915 год. съветското правителство е решило да даде премия за най-добрата драматична или белетристична работа, възсздаваща тая историческо събитие. Отъ постѣпилитѣ 176 работи, никоя не била намѣтана достойна за премиране.

Новата италианска литература. Числото на творящитѣ лирици въ Италия не е голѣмо: Кардучи и Пасколи отдавна навѣки сж занемѣли; д'Анунцио мълчи; всички модернисти се колебаятъ въ своитѣ опити по кой пжтъ да трѣгнатъ, защото надъ тѣхъ бди отъ една страна събудената чувствностъ, а отъ друга — разсждячния копнежъ къмъ новото; футуриститѣ сж се прѣснали; даровититѣ поети, сждо и такива, които вече сж си извоювали почетно мѣсто въ съвр. италианска лирика, или мълчатъ или пжкъ се отдаватъ прѣдимно на драмата и романа.

Неуморимо, обаче, работи смѣлата поетеса Ада Негри, чийто социални пѣсни преди години я направиха известна на цѣлъ свѣтъ. Тя напоследъкъ издаде новъ сборникъ стихове „I canti dell'isola“ (Пѣсни на самотията). Вспредъ тази оскъдица отъ лирични творби трѣбва да се приветствува и поетическото дѣло на наскоро починалия Гвидо Гоцано, който пѣе за родината, за скърбта, за смъртта съ една тиха и фина меланхолия.

Въ областта на драмата и романа се работи много повече. Въ съвр. драма могатъ да се различатъ две течения: историческата трагедия въ незримовани стихове, която върви прѣдимно по стѣпкитѣ на д'Анунцио и се застѣпва отъ Бенели, Берини, Тумиати, Форцано; сетне психологично-философската драма, чийто представители сж Пифрандело, Росо ди Санъ-Секондо, Киарели, Мартини. . . Публиката прѣпочита историческата трагедия, въ която бушуватъ силни страсти. Типиченъ успѣхъ въ това отношение има новата трагедия на Бенели „L'amorosa tragedia“.

Къмъ второто течение принадлежи шумната драма на Росо ди Санъ-Секондо: „Нѣщо отъ месо“ (1925). Отначало представянето на драмата биде забранено въ Генуа отъ полицията по морални причини, може би, затова, че действието става въ единъ домъ, и героинята е публично момиче.

Днесъ цѣлъ свѣтъ говори и познава Пифрандело — драматурга; но малцина го познаватъ като авторъ на разкази и романи. Издателството Бемпорадъ въ Флоренция скоро ще издаде прозаичнитѣ му трудове въ 24 тома.

Психологични сж и повелитѣ на Г. А. Боргезе „La città sconosciuta“ (1925). Той е известенъ като романистъ, („I vivi e i morti“), като драматургъ („L'Arciduca“) и като критикъ.

За забележителна е романа на Мария Луиза Фиуми „La piovra“, където е описанъ душевния животъ на една жена, която, преминавайки всички пропасти на чувственността, най-сетне се пробужда, за да спечели, чрезъ изкупителна жертва, любовта и привързаността на своя мжжъ.

Нека споменемъ на края единъ отъ най-младитѣ, но затова пжкъ и единъ отъ най-добритѣ съвременни италиански критици: Луджи Точели съ неговата последна книга: „L'anima moderna“, въ която авторътъ си поставя задачата да напише нѣщо като история на съвременната душа, съ онзи копнежъ, отличаващъ днешното човѣчество, стѣпило, всредъ хаоса и тъмнитѣ на тая преходна епоха, въ жестока борба за свѣтлина и истина.

Ние виждаме истината, когато обрнѣмъ мисълта си къмъ безкрайността. Идеалътъ на истината не е въ тѣсното настояще, не е въ нашитѣ непосредствени впечатления, а въ съзнанието на цѣлото, което ни дава възможностъ да предусещаме въ това, що имаме, това що трѣбва да имаме.

Рабиндранатъ Тагоръ.